

Witalij Makar

Czerniowiecki Uniwersytet Narodowy im. Jurija Fedkowycza

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8994-4582>

e-mail: v.makar@chnu.edu.ua

Jurij Makar

Czerniowiecki Uniwersytet Narodowy im. Jurija Fedkowycza

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7904-8288>

e-mail: y.makar@chnu.edu.ua

Polityczny wymiar agresji Rosji przeciwko Ukrainie¹

Celem wypowiedzi jest ukazanie własnej wizji polityki Rosji wobec Ukrainy i Ukraińców w retrospektywie historycznej – od czasów carskich do czasów sowieckich i współczesnej Federacji Rosyjskiej, już putinowskiej.

Uwagi ogólne. Rosja kształtowała swoją państwowość kosztem ziem sąsiednich krajów. A imperium rosyjskie dosłownie urosło kosztem Ukraińców i ich terenów rdzennych. Od czasów carskich i do czasów współczesnych władze kraju agresora nie widzą potężnej Rosji bez Ukrainy.

Po rozpadzie ZSRR wskutek podpisania w Białowieży odpowiednich dokumentów Rosja stopniowo czyniła kroki w celu przywrócenia „utraconych” terenów, przede wszystkim Ukrainy. Władze rosyjskie liczyły na swoje możliwości wpływów w procesie kształtowania niepodległego państwa ukraińskiego tak w rozwoju wewnętrznym, jak i wobec polityki zewnętrznej. Liczono na poparcie tych warstw w społeczeństwie ukraińskim, które kultywują pamięć o wielkiej Rosji, ale przede wszystkim na potężną własną agenturę w strukturach władzy ukraińskiej – od lokalnej do centralnej.

Sposobami osiągnięcia panowania nad Ukrainą od zawsze był ucisk narodowościowo-religijny i wojskowo-polityczny. Celem obecnej rosyjskiej wojny przeciwko Ukra-

¹ Dyskusja odbyła się w panelu „Demokracja vs dyktatura w kontekście wojny Rosji przeciwko Ukrainie” organizowanej przez Centrum Europy Wschodniej UMCS w ramach Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Demokracja w procesie przemian” w dniu 13 stycznia 2023 r. na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa UMCS.

inie jest zaś ostateczne zlikwidowanie niepodległego państwa ukraińskiego, a Ukraińców zmuszenie do zapomnienia o własnej tożsamości.

Walka Ukrainy o niepodległość. W chwili obecnej nie czas doszukiwać się wewnętrznych czynników niepowodzenia prób Ukrainy uniezależnienia się od rosyjskiego panowania. Próby te trwały od dawna. W ubiegłym wieku doszło do otwartej walki o niepodległość wskutek zrujnowania imperium Romanowych i przejęcia do władzy bolszewików na czele z Leninem. Właśnie na tym okresie trwającym ponad stulecie autorzy skupiają uwagę, badając postawę Rosji wobec Ukrainy i Ukraińców.

Lewica, uzurpując sobie władzę w Rosji, uznała prawo narodów byłego imperium na oddzielenie się od niej i utworzenia swoich państw narodowych. W rzeczywistości tak się nigdy nie stało. Co do Ukraińców, to z upadkiem caratu wyzwolnicze nastroje w społeczeństwie sięgnęły szczytu. Jednak do ataku rosyjskiej lewicy na Ukrainę Ukraińska Centralna Rada nie wysuwała kwestii pełnego oddzielenia się od Rosji.

Mimo takiej postawy władz URL, co prawda nieuznającej bolszewickiej Rady Komisarzy Ludowych w Petersburgu za centralną władzę Rosji, liderzy ostatniej kadencji 4 grudnia 1917 r. nadesłali do Kijowa tzw. „Manifest do narodu ukraińskiego z wymogami ultimatywnymi do Ukraińskiej Rady”, czyli oficjalny dokument dyplomatyczny. Obalić rządy URL siłami ukraińskich bolszewików lub drogą ingerencji w poszczególne ogniwa życia państwowego, gospodarki, spraw wojskowych bolszewickie władze rosyjskie też w tych okolicznościach nie mogły. Dlatego posunęły się do takiego zabiegu dyplomatycznego. Uznawano prawo Ukrainy do kształtowania swojego państwa narodowego na papierze, jednak w rzeczywistości czyniono wszystko, aby do tego nie dopuścić. Po wspomnianym manifestie rosyjska RKL rozpoczęła działania wojskowe przeciwko URL, narzucając Ukrainie rządy podporządkowane sobie.

Bez względu na łamanie prawa międzynarodowego, które odbywa się od czasu rozpadu ZSRR u schyłku ubiegłego wieku. Podpisane w Białowieży dokumenty formalnie zlikwidowały ten fałszywy „sojusz”. Jednak Rosja nie wyrzekła się idei „powrotu utraconego”, przede wszystkim Ukrainy. O tym świadczy zwlekanie z ustaleniem delimitacji i demarkacji granicy lądowej i morskiej, zaczepne akcje wojskowe jeszcze w latach dziewięćdziesiątych i pierwszej dekadzie lat dwutysięcznych. A od czasów ukraińskiej rewolucji honoru zagarnięcie Krymu po przeprowadzeniu tam pseudoreferendum i podobna akcja w ukraińskim Donbasie z prowokacją utworzenia pseudorepublik.

Rozpoczęcie 24 lutego 2022 r. „specjalnej operacji wojskowej” przeciwko Ukrainie pod pretekstem obrony owych „republik”, dzień wcześniej uznanych przez Kreml, od przemocy władz ukraińskich okazało się nie czym innym jak działaniem skierowanym na likwidację państwowości ukraińskiej. Jeden z popleczników Putina minister spraw zagranicznych FR Siergiej Ławrow w maju 2022 r. przekonywał: „Naszym celem nie jest zmiana reżymu w Ukrainie... My tylko chcemy ubezpieczyć ludzi na wschodzie Ukrainy przed zagrożeniem nacjonalizmu”. W toku swojej ludobójczej akcji ekipa kremłowska wysuwa niewiarygodne wyjaśnienie wobec jej trwania. Po zaborze dużej części obwodów chersońskiego i zaporoskiego błyskawicznie włączano je do składu FR i na tej podstawie wymagano uznania – na razie co najmniej czterech obwodów Ukrainy

– za tereny „rdzennie rosyjskie”. A Putin osobiście wysuwa kwestię powrotu tego, „co przemocą odebrano w Białowieży”. W ten sposób na nowo zinterpretowano rozpad ZSRR i uznanie przez FR suwerenności państwa ukraińskiego.

Podsumowanie. Walka Ukrainy o swoją suwerenność przerodziła się w walkę obrony wartości życiowych całej Europy. Została poparta przez Unię Europejską, NATO, USA, Kanadę i przetłaczającą większość państw członków ONZ.

Próbą zrujnowania ukraińskiej państwowości i wymuszenia u Ukraińców wyrzeczenia się identyfikacji narodowościowej ostatecznie pochowała mit o „braterstwie” Ukraińców z Rosjanami. Ludobójcza nawała ze strony FR pomaga Ukraińcom zrozumieć własną europejskość.

Źródła. Autorzy oparli badanie o źródła dokumentalne, badania tematu – ukraińskie oraz zagraniczne, oraz materiały internetowe, przeważnie roku 2022.